

Tilläggsbudget för år 2002 – utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Till finansutskottet

Finansutskottet har beslutat att bereda bl.a. bostadsutskottet tillfälle att yttra sig över 2002 års ekonomiska vårproposition (prop. 2001/02:100) om tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2002 (punkterna 4–27) jämte motioner, allt i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet behandlar i detta yttrande propositionens förslag till tilläggsbudget vad avser utgiftsområde 18 (punkterna 12–15 samt 27, delvis). Vidare tar bostadsutskottet ställning till förslagen i partimotionerna 2001/02:Fi38 (c) yrkandena 5, 6 och 8 i denna del, 2001/02:Fi39 (fp) yrkandena 9–13 och 2001/02:Fi42 (m) yrkandena 9–15 och 18 i denna del samt motion 2001/02:Fi44 (kd) yrkandena 3–5 och 6 i denna del.

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen skall godkänna regeringens förslag om anslagsförändringar på tilläggsbudget för 2002 avseende utgiftsområde 18. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om bemyndiganden beträffande kreditgarantier i Statens Bostadskreditnämnds obeståndshantering, ökade investeringsbidrag till studentbostäder, förlängning av investeringsbidragen för nybyggnad av hyresbostäder samt åtgärder för omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Motstående motionsförslag avstyrks.

Till yttrandet har fogats sju avvikande meningar.

Bostadsutskottets överväganden

Inledning

Regeringens förslag om tilläggsbudget för budgetåret 2002 innebär att statsbudgetens totala omfattning ökar med drygt 6 450 miljoner kronor i förhållande till den hösten 2001 beslutade budgeten. Även för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande innebär förslaget en ökning av det totala anslagsbeloppet. Ökningen, som uppgår till 170 miljoner kronor, medför att anslagen på utgiftsområdet sammanlagt kommer att uppgå till knappt 9 700 miljoner kronor. Anslagsökningen uppkommer genom att två nya anslagposter föreslås. Det gäller dels anslaget 31:13 Statens bostadsnämnd på 10 miljoner kronor, dels anslaget 31:14 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag på 240 miljoner kronor. Samtidigt föreslås att anslaget 31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet skall minskas med 80 miljoner kronor.

Utskottet tar i det följande ställning till förslagen i proposition och motioner i anslutning till respektive anslagspost.

Tilläggsbudget avseende utgiftsområde 18

31:5 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet

Statens bostadskreditnämnd (BKN) utfärdar kreditgarantier för lån till bostadsinvesteringar. Nämnden skall bedriva kreditgarantiverksamheten affärsmässigt inom regelsystemet. För att skapa en differentierad och riskrelaterad avgiftssättning beslutar BKN sedan februari 2002 om garantiavgiftens storlek. Som en ytterligare övergång till mer försäkringsmässiga bedömningar och värderingar i verksamheten föreslår regeringen att BKN skall få möjlighet att i obeståndshanteringen fördjupa den ursprungliga kreditgarantin så att en ny långivare kan lämna ett lika stort bottenlån som den tidigare långivaren.

Mot den redovisade bakgrunden begär regeringen att den skall bemyndigas att under 2002 till ett belopp om högst 500 miljoner kronor ställa ut kreditgarantier i obeståndshanteringen för detta ändamål.

Förslaget, som inte mött invändningar i motioner, tillstyrks av utskottet.

31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter

Den snabba utbyggnaden av antalet utbildningsplatser vid universitet och högskolor har ökat efterfrågan på studentbostäder. Regeringen föreslår därför att det tillfälliga investeringsbidraget till byggande av studentbostäder skall utökas och förlängas. Investeringsbidrag bör enligt förslaget kunna lämnas för ny- och ombyggnadsprojekt som påbörjas före utgången av december 2003. Vidare skall gälla att projektet färdigställs inom ett och ett halvt år från påbör-

jandet. För verksamheten begär regeringen att den skall bemyndigas att under 2002, för det under utgiftsområde 18 uppförda ramanslaget 31:7 Investeringsbidrag för anordnade av bostäder för studenter, besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 125 miljoner kronor under 2003.

Regeringens förslag avvisas i Moderata samlingspartiets partimotion 2001/02:Fi42 yrkande 10. Investeringsbidragen för byggande av bostäder bör i stället tas bort redan 2002. Redan beviljade bidrag skall dock betalas ut. Enligt motionen bör målsättningen vara att studentbostäder skall kunna byggas utan subventioner. För att detta skall bli möjligt måste bl.a. skatterna på byggande och boende sänkas, konkurrensen inom byggsektorn öka och planprocessen snabbas upp.

Utskottet delar regeringens bedömning när det gäller behovet av studentbostäder. Den kraftiga utbyggnaden av antalet studieplatser vid universitet och högskolor har lett till att efterfrågan på studentbostäder inte kan tillgodoses på ett stort antal studieorter. Det framstår mot den bakgrunden som en både nödvändig och lämplig åtgärd att förlänga och utöka bidragsgivningen på det sätt som regeringen föreslår. De hittillsvarande erfarenheterna av investeringsbidragen visar också att de har haft stor betydelse för att påskynda en ökning av antalet studentbostäder. Utskottet tillstyrker med hänvisning härtill regeringens förslag. Partimotion 2001/02:Fi42 (m) yrkande 10 avstyrks.

31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet

Efterfrågan på bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet har enligt regeringen varit lägre än beräknat. Hittills har endast bidrag på omkring 18 miljoner kronor beviljats. Anslaget kan enligt förslaget i tilläggsbudgeten därför minskas med 80 miljoner kronor. Samtidigt aviserar regeringen att riktlinjerna för bidraget skall ses över i syfte att effektivisera stödformen.

Regeringens förslag till minskat anslag avvisas i Centerpartiets partimotion 2001/02:Fi38 yrkande 8 i denna del. Det sker med hänvisning till att någon besparing inte erfordras eftersom de förslag som den är avsedd att delvis finansiera inte bör genomföras. Det gäller förslagen beträffande investeringsbidragen till hyresbostäder samt omstruktureringen av de kommunala bostadsföretagen.

Utskottet har inte underlag för någon annan bedömning än regeringen när det gäller möjligheterna att göra den föreslagna besparingen på anslaget för bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet. Besparingen bör därför komma till stånd för att ge utrymme för en ökad satsning på byggande av studentbostäder och på omstruktureringen av kommunala bostadsföretag. Regeringens förslag tillstyrks och partimotion 2001/02:Fi38 (c) yrkande 8 i denna del avstyrks.

31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder

Riksdagen beslutade våren 2001 att införa ett investeringsbidrag för byggande av hyresbostäder. Avsikten var att lämna investeringsbidrag för byggande av hyresbostäder som uppgick till sammanlagt 2 500 miljoner kronor under fem år, varav 1 300 miljoner kronor för åren 2002–2004.

Enligt regeringen råder det bostadsbrist i 77 kommuner med tillsammans hälften av landets invånare. Det fortsatta låga bostadsbyggandet kan mot den bakgrunden bli en hämsko för den ekonomiska tillväxten. Bidragsgivningen bör enligt tidigare intentioner därför utsträckas i tiden. Möjligheten att erhålla bidrag bör enligt förslaget omfatta även kooperativ hyresrätt – detta mot bakgrund av att den kooperativa hyresrätten nu har permanentats som upplåtelseform.

Med hänvisning till det anförda föreslår regeringen att den skall bemyndigas att under 2002, för det under utgiftsområde 18 uppförda ramanslaget 31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder, besluta om stöd som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 2 500 miljoner kronor under perioden 2003–2006.

Regeringens förslag avvisas i partimotionerna 2001/02:Fi38 (c) yrkande 5 och 2001/02:Fi42 (m) yrkande 9 samt motion 2001/02:Fi44 (kd) yrkande 3. Det sker bl.a. med hänvisning till att kortsiktiga bidrag av denna typ inte bör förekomma. Gemensamt för motionerna är att de förordar andra åtgärder för att underlätta byggandet av hyresbostäder. Det gäller bl.a. sänkt skatt på byggande och boende, förändrad hyreslagstiftning och ökad konkurrens i byggsektorn.

Vägledande för införandet av investeringsbidragen för hyresbostäder var dels att uppnå ett tillräckligt byggande av bostäder med hyresrätt, dels behovet av att stimulera ett byggande som leder till rimliga boendekostnader. Den situation som i dag råder på bostadsmarknaden på många orter innebär att det finns ett fortsatt behov av att på olika sätt stimulera byggandet av hyresbostäder. Inte minst gäller detta bostäder med rimliga hyror. Att nu avbryta bidragsgivningen på det sätt som motionärerna föreslår skulle enligt utskottets mening inte bara leda till en ökad bostadsbrist utan också kunna hämma den ekonomiska tillväxten. Enligt utskottets mening bör därför bidragsgivningen utsträckas i tiden på det sätt som regeringen föreslår. Regeringens förslag tillstyrks. Motstående förslag i partimotionerna 2001/02:Fi38 (c) yrkande 5 och 2001/02:Fi42 (m) yrkande 9 samt motion 2001/02:Fi44 (kd) yrkande 3 avstyrks.

31:13 Statens bostadsnämnd samt

31:14 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag

Riksdagen har tidigare i vår beslutat (prop. 2001/02:58, bet. BoU4) om fortsatt statligt stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Beslutet innebär att en ny myndighet med uppgift att ge fortsatt statligt stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag skall inrättas från den 1 juli 2002.

Den befintliga Bostadsdelegationen skall avvecklas i samband med att den nya myndigheten inrättas. Vidare skall staten ges möjlighet att förvärva bostadsfastigheter av kommunala bostadsföretag i samverkan med aktuella kommuner för att utveckla eller avveckla bostäderna.

Med anledning av riksdagens tidigare beslut återkommer nu regeringen med förslag till de bemyndiganden m.m. som erfordras för att genomföra beslutet.

Sammanfattningsvis innebär regeringens förslag följande.

- Ett nytt ramanslag 31:14 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag på 240 miljoner kronor anvisas.
- Ett nytt ramanslag 31:13 Statens bostadsnämnd på 10 miljoner kronor anvisas.
- Regeringen bemyndigas att bilda ett eller flera bolag med uppgift att äga och förvalta eller avveckla bostadsföretag och fastigheter som övertas från kommuner. Den bemyndigas även att skjuta till aktiekapital m.m. med medel från anslaget.
- Regeringen bemyndigas att under 2002 ställa ut kreditgarantier för lån till kommunala bostadsföretag till ett belopp om högst 3 000 miljoner kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden. Garantierna får motsvara högst 95 % av det bokförda värdet på ett företags fastigheter när garantiavtalet träffas.
- Regeringen bemyndigas att under 2002 ställa ut kreditgarantier för lån som kooperativa hyresrättsföreningar tar upp för nybyggnation eller förvärv av fastigheter för ombildning till kooperativ hyresrätt intill ett belopp om högst 1 000 miljoner kronor inklusive tidigare gjorda åtaganden. Garantier får motsvara högst 95 % av en fastighets marknadsvärde när garantiavtalet träffas.

Regeringen har tidigare preliminärt bedömt att den ekonomiska ram som den nya myndigheten inledningsvis kan komma att behöva motsvarar ca 3 miljarder kronor under en period t.o.m. 2004. Regeringen aviserar mot den bakgrunden sin avsikt att i den kommande budgetpropositionen återkomma i fråga om anslagets omfattning och finansiering utöver de 240 miljoner kronor som nu föreslås bli uppförda på det nya anslaget.

Regeringens förslag avvisas i fyra motioner.

Enligt Centerpartiets partimotion 2001/02:Fi38 är det i många kommuner nödvändigt med en omstrukturering och förnyelse av de kommunala bostadsbolagen. För att så skall bli fallet måste kommunerna tillåtas ta sitt ansvar för utformningen av bostadspolitiken utan inblandning från staten. Någon statlig myndighet som skall administrera denna omstrukturering, som till betydande del innebär att bostäder rivs, bör därför inte inrättas. I stället måste regelverket ändras och förutsättningarna i övrigt anpassas så att det blir möjligt att förvalta hyresbostäder. Vägledande för agerandet måste vara: "Småortsverige ska utvecklas inte rivas."

Med hänvisning till det anförda avvisas i motionen regeringens förslag såväl vad gäller de begärda bemyndigandena – yrkande 6 – som att föra upp två nya anslag på statsbudgeten – yrkande 8 i denna del.

Bostadsmarknaden präglas, enligt Folkpartiets partimotion 2001/02:Fi39, redan i dag av bristande konkurrens och alltför mycket statlig inblandning. Några ytterligare statliga insatser med den utformning och omfattning som regeringen föreslår bör därför inte komma i fråga. Ett ytterligare skäl för att avvisa förslagen är enligt motionen att staten inte bör ägna sig åt näringsverksamhet. Regeringens förslag till nya anslag på statsbudgeten bör därför avvisas – yrkandena 9 och 10. Inte heller bör regeringen ges det begärda bemyndigandena – yrkandena 11–13.

De kommunala bostadsföretagen har enligt Moderata samlingspartiets partimotion 2001/02:Fi42 byggts upp med hjälp av statliga medel utan att hänsyn har tagits till reellt behov och efterfrågan. Regeringens förslag innebär att denna havererade politik nu skall redas upp genom att regeringen ges bemyndigande att betala ut nya subventioner. Några sådana bemyndiganden bör enligt motionen inte ges – yrkandena 11–13. Därmed behöver inte heller någon ny nämnd inrättas för verksamheten, varför regeringens förslag avstyrks också på denna punkt – yrkandena 14 samt 18 i denna del.

Enligt motionen kan det inte helt uteslutas att staten skall ta ett ansvar för de problem som uppstått på grund av svårligen förutsedda förändringar i befolkningsunderlaget och tidigare bedrivna subventionspolitik. En tillfällig delegation bör därför inrättas för att fortsätta Bostadsdelegationens arbete – yrkande 15. Utgångspunkten för den tillfälliga delegationens arbete bör vara att stöd skall kunna utgå endast till kommuner som uttömt sina resurser genom att ta ansvar för sitt bostadsbolag, men ändå har kvarvarande problem. Omstruktureringar skall ske på marknadsmässig grund. När delegationens arbete är avslutat skall kommunen inte längre äga det kommunala bostadsföretaget. För att finansiera denna tillfälliga verksamhet bör 40 miljoner kronor anslås – yrkande 18 i denna del.

Behovet av statligt stöd till bostadsmarknaden i vissa kommuner med svag efterfrågan kan enligt motion 2001/02:Fi44 (kd) inte ifrågasättas. Däremot bör inte detta stöd ges den utformning som regeringen nu föreslår. Regeringens förslag till bemyndiganden bör därför avslås – yrkande 4. Som en följd finns inte heller något behov av att inrätta en ny myndighet eller att inrätta ett anslag med den utformning som regeringen föreslagit. Även vad gäller medelsanvisningen bör regeringens förslag avvisas – yrkande 6 i denna del.

I stället för det förslag som regeringen lägger fram bör ett stöd till bostadsmarknader i kommuner med svag efterfrågan införas – yrkande 5. Stödet bör vara öppet för alla fastighetsägare i vissa särskilt utsatta kommuner och administreras av Boverket. För denna verksamhet bör inrättas ett särskilt anslag om 250 miljoner kronor benämnt Stöd till bostadsmarknader i kommuner med svag efterfrågan. Det bör ankomma på regeringen att snarast återkomma med ett förslag med denna utformning.

Med anledning av vad som föreslagits i propositionen och i motionerna beträffande åtgärder för omstrukturering av kommunala bostadsföretag vill utskottet anföra följande.

Utskottet vill inledningsvis erinra om de principbeslut som riksdagen redan fattat när det gäller insatser för omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Som framgår ovan har riksdagen på förslag av bostadsutskottet tidigare i vår ställt sig bakom ett principförslag från regeringen som avser fortsatta insatser för omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Riksdagens ställningstagande innebär att en ny myndighet med uppgift att ge fortsatt statligt stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag skall inrättas. Det innebär vidare att staten skall få möjlighet att förvärva bostadsfastigheter av kommunala bostadsföretag i samverkan med berörda kommuner för att utveckla eller avveckla bostäderna. De förslag som nu läggs fram är sålunda endast ett sätt att fullfölja tidigare riksdagsbeslut. Regeringens förslag tillstyrks redan på denna grund.

Det finns ett väl dokumenterat och känt behov av att vidta åtgärder av olika slag och omfattning för att underlätta omstruktureringen av vissa kommunala bostadsföretag. Även flera av motionerna ger uttryck för denna uppfattning. Däremot finns det ingen enighet om vilka åtgärder som bör vidtas eller vilken omfattning de bör ha. Utskottet har tidigare uttalat att statens insatser måste anpassas till de behov och till de förutsättningar som föreligger i varje enskilt fall. Bostadsdelegationens hittillsvarande arbete har också visat på att detta är en framkomlig väg. Det framstår mot den bakgrunden som lämpligt att en ny myndighet, Statens bostadsnämnd, nu inrättas för att fullfölja den omstruktureringsprocess som redan inletts.

När det gäller hur arbetet skall bedrivas och vilka medel som skall anvisas för verksamheten är det naturligtvis viktigt att flera olika möjligheter står till förfogande. Inte minst är detta en förutsättning för den individuella anpassning av åtgärderna som utskottet uttalat sig för ovan. Utskottet kan mot den bakgrunden konstatera att regeringens förslag ger utrymme för att sätta in ett flertal olika åtgärder. Som framgår av förslaget kan det röra sig om allt från kreditgarantier och tillskott av aktiekapital till övertagande av fastigheter eller hela bostadsföretag. Förutsättningar för en anpassning till lokala behov och förhållanden torde därmed föreligga.

Utskottet tillstyrker med det nu anförda regeringens förslag i dess helhet vad avser åtgärder för omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Motstående förslag i partimotionerna 2001/02:Fi38 (c) yrkandena 6 och 8 i denna del, 2001/02:Fi39 (fp) yrkandena 9–13 och 2001/02:Fi42 (m) yrkandena 11–15 och 18 i denna del samt motion 2001/02:Fi44 (kd) yrkandena 4, 5 och 6 i denna del avstyrks.

Stockholm den 16 maj 2002

På bostadsutskottets vägnar

Knut Billing

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Bengt-Ola Rytter (s), Lilian Virgin (s), Owe Hellberg (v), Ulla-Britt Hagström (kd), Sten Andersson (-), Carina Moberg (s), Anders Ygeman (s), Siw Wittgren-Ahl (s), Sten Lundström (v), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skårman (m), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rigmor Stenmark (c), Yvonne Ångström (fp) och Ewa Thalén Finné (m).

Avvikande meningar

1. 31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter (m, -)

Knut Billing (m), Carl-Erik Skårman (m), Ewa Thalén Finné (m) och Sten Andersson (-) anför:

Det är vår bestämda uppfattning att alla bostäder bör kunna byggas utan statliga subventioner. Naturligtvis gäller detta också för studentbostäder. För att detta skall bli möjligt fordras emellertid en total omläggning av bostads- och skattepolitiken. Vi har också tidigare under detta riksmöte lagt fram en rad förslag med denna inriktning. Utgångspunkten för förslagen är att de syftar till att göra det billigare och enklare att bygga och förvalta bostäder. Sammanfattningsvis innebär detta att skatterna på byggande och boende måste sänkas, konkurrensen inom byggsektorn förbättras och planprocessens göras snabbare, effektivare och billigare.

Förutom dessa generella insatser bör åtgärder vidtas som mera direkt avser att öka tillgången på bostäder för studenter. Det kan bl.a. ske genom att det blir skattefritt att hyra ut en del av den egna stadigvarande bostaden. Dessutom bör en inventering av statens fastighetsbestånd genomföras för att undersöka vilka fastigheter som med enkla medel kan göras om till studentbostäder.

Mot den nu redovisade bakgrunden bör anslaget för bidrag till studentbostäder omedelbart avvecklas och bidragsgivningen upphöra. I enlighet med förslaget i Moderata samlingspartiets partimotion 2001/02:Fi42 yrkande 10 bör något bemyndigande till regeringen att bevilja nya bidrag därför inte lämnas. De projekt som redan erhållit beslut om bidrag bör emellertid få dessa utbetalade.

2. 31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet (c)

Rigmor Stenmark (c) anför:

Förslaget om att minska anslaget till bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet läggs uppenbarligen fram enbart för att regeringen skall kunna göra tillfälliga satsningar på de kommunala bostadsföretag som i dag har problem. Jag menar att det är ett kortsiktigt agerande som inte bör vara vägledande för bostadspolitiken. Från Centerpartiets sida har vi därför motsatt oss att staten går in med nya anslag och nya medel till de kommunala bostadsföretagen. De problem som många av dessa bostadsföretag har måste lösas på annat sätt, genom en omläggning av bostadspolitiken. Mot den bakgrunden finns det ingen anledning att göra den besparing i stödet till ekologiskt byggande som regeringen föreslår. Det finns enligt min mening

tvärtom all anledning att på olika sätt medverka till att vi får ett byggande och boende som är långsiktigt ekologiskt hållbart. I enlighet med förslaget i Centerpartiets partimotion 2001/02:Fi38 yrkande 8 i denna del bör regeringens förslag till minskat anslag därför avvisas.

3. 31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder (m, kd, c, fp, -)

Knut Billing (m), Ulla-Britt Hagström (kd), Annelie Enochson (kd), Carl-Erik Skårman (m), Rigmor Stenmark (c), Yvonne Ångström (fp), Ewa Thalén Finné (m) och Sten Andersson (-) anför:

Investeringsbidraget för byggande av hyresbostäder utgör enligt vår mening endast ett nytt exempel på hur regeringen genom kortsiktiga åtgärder försöker komma till rätta med problem som inte låter sig lösas på annat sätt än genom en total omläggning av bostadspolitiken. Vad som erfordras är inte ytterligare bidrag och regleringar utan en generellt utformad politik som ger stabila och långsiktiga förutsättningar för ett tillräckligt byggande och för en rationell och effektiv bostadsförvaltning – åtgärder som i slutändan kommer de boende till godo genom bra bostäder till rimliga kostnader.

Självklara inslag i den långsiktiga bostadspolitik vi förespråkar är sänkt skatt på byggande och boende, en reformerad hyreslagstiftning, en förenklad plan- och byggprocess liksom åtgärder för en ökad konkurrens i byggsektorn. Samtidigt måste inslaget av onödiga regleringar och påbud i övrigt minska. Det är vår bestämda uppfattning att en bostadspolitik med dessa utgångspunkter leder till ett eftersträvat bostadsbyggande och till ett ökat inflytande för bostadskonsumenter.

Med hänvisning till vad vi anført ovan avstyrker vi regeringens förslag vad gäller bidraget till hyresbostäder. Förslagen i partimotionerna 2001/02:Fi38 (c) yrkande 5 och 2001/02:Fi42 (m) yrkande 9 samt motion 2001/02:Fi44 (kd) yrkande 3 tillstyrks därmed.

4. 31:13 Statens bostadsnämnd samt 31:14 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag (m, -)

Knut Billing (m), Carl-Erik Skårman (m), Ewa Thalén Finné (m) och Sten Andersson (-) anför:

Sedan 1998 har staten betalat ut inte mindre än omkring 4 miljarder kronor till kommuner med bostadsöverskott – utan att de grundläggande problemen har lösts. Trots detta vill nu regeringen att utbetalningarna skall fortsätta. Det skall enligt förslaget ske genom att en ny myndighet inrättas med uppgift att ge fortsatt statligt stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag.

Utöver de redan utbetalade 4 miljarder kronorna gör regeringen bedömningen att ytterligare 3 miljarder kronor skall satsas. Om regeringen skulle få som den vill – vilket vi motsätter oss – skulle därmed inte mindre än 7 miljarder kronor komma att satsas på kommunernas bostadsföretag under perioden 1998–2004. Dessutom räknar regeringen med att utbetalningarna kommer att fortsätta även därefter.

De kommunala bostadsföretagen har byggts upp med hjälp av skattebetalarnas pengar utan att någon hänsyn har tagits till det reella behovet och till den efterfrågan som har funnits. Det är mot den bakgrunden inte underligt att många av dessa företag nu har problem. Av detta bör man naturligtvis inte dra slutsatsen att skattebetalarnas pengar nu också skall användas till att reda upp den situation som en havererad bostadspolitik har åstadkommit. Regeringens förslag bör därför avvisas i sin helhet i enlighet med förslagen i Moderata samlingspartiets partimotion 2001/02:Fi42 yrkandena 11–14 samt 18 i denna del.

Följderna av den hittillsvarande bostadspolitikens gör emellertid att det inte helt kan uteslutas att staten bör ta ett ansvar för vissa problem i de kommunala bostadsföretagen. Det kan gälla problem som uppstått på grund av förändringar i befolkningsunderlaget som varit svåra att förutse eller som en följd av den bedrivna subventionspolitiken. Mot den bakgrunden bör en tillfällig delegation ges i uppdrag att fortsätta Bostadsdelegationens arbete. Det bör dock betonas att verksamheten skall vara tillfällig och att den måste baseras på klara och tydliga riktlinjer.

Det fortsatta begränsade stöd som vi nu förordar måste utformas så att det inte snedvrider konkurrensen på bostads- och lokalmarknaderna. Utgångspunkten bör vara att stödet endast skall gå till kommuner som uttömt sina egna resurser genom att ta ansvar för bostadsbolaget, men som trots detta har kvarstående problem. Det primära syftet med stödet bör vara att trygga den kommunala kärnverksamheten.

Omstruktureringarna skall ske på marknadsmässiga grunder och försäljning av hela bostadsföretaget eller delar av det skall kunna ske till olika intressenter. En förutsättning för stöd bör vara att det kommunala ägandet i bostadsföretaget avvecklas helt. För att belysa stödets effekter på hyressättningen m.m. skall det öppet redovisas i sin helhet, oavsett i vilken form det utgått.

Vad vi nu anfört om en tillfällig fortsättning på Bostadsdelegationens arbete bör riksdagen, i enlighet med förslaget i Moderata samlingspartiets partimotion 2001/02:Fi42 yrkande 15, tillkännage för regeringen som sin mening. I den mån övriga motionsyrkanden inte kan anses tillgodosedda med våra ställningstaganden avstyrks de.

5. 31:13 Statens bostadsnämnd samt

31:14 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag (kd)

Ulla-Britt Hagström (kd) och Annelie Enochson (kd) anför:

Redan när regeringen lade fram ett principförslag om att inrätta en särskild myndighet med uppgift att ge stöd till omstrukturering av kommunala bostadsföretag motsatte vi oss detta. Vår uppfattning på denna punkt står fast. Den kris som den förda bostadspolitiken skapat i många kommunala bostadsföretag kan inte lösas på det sätt som regeringen nu föreslår. Vad som erfordras är inte nya bidrag eller nya påbud och regleringar, utan en radikal omläggning av hela bostadspolitiken. I enlighet med förslagen i motion 2001/02:Fi44 (kd) yrkandena 4 och 6 i denna del bör regeringens förslag därför avvisas i sin helhet.

Samtidigt som vi motsätter oss regeringens förslag tvingas vi konstatera att behovet av statligt stöd till bostadsmarknaden i vissa kommuner med svag efterfrågan inte kan ifrågasättas – detta som en följd av regeringens hittillsvarande politik. Utgångspunkten för stödet bör dock inte vara långtgående statliga insatser eller en statlig detaljreglering. Samhällets insatser bör i stället syfta till att på olika sätt underlätta kommunernas möjligheter att bära sitt bostadspolitiska ansvar. Enkelt uttryckt bör stödet innebära att staten ger möjligheterna och att kommunerna väljer vilka av dem de vill använda. Som en del i sådan strategi bör bl.a. dagens utjämningsystem utvecklas till ett statligt utjämningsystem där befolkningsutvecklingen får ett större genomslag.

I stället för det förslag som regeringen lägger fram bör ett stöd till bostadsmarknader i kommuner med svag efterfrågan införas – ett stöd som står i bättre överensstämmelse med det kommunala självstyret. Stödet bör vara öppet för alla fastighetsägare i vissa särskilt utsatta kommuner. För att minska den politiska styrningen bör verksamheten administreras av Boverket. För ändamålet bör inrättas ett särskilt anslag om 250 miljoner kronor benämnt Stöd till bostadsmarknader i kommuner med svag efterfrågan. Det bör ankomma på regeringen att snarast återkomma med ett förslag med denna utformning.

Vad vi nu med anslutning till förslaget i motion 2001/02:Fi44 (kd) yrkande 5 anfört om stöd till bostadsmarknader i kommuner med svag efterfrågan bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. I den mån övriga motionsyrkanden inte kan anses tillgodosedda genom våra ställningstaganden avstyrks de.

6. 31:13 Statens bostadsnämnd samt 31:14 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag (c)

Rigmor Stenmark (c) anför:

Den grundläggande orsaken till problemen i de kommunala bostadsföretagen är att kommunerna inte har tillåtit att ta sitt ansvar för hur den lokala bostadspolitiken skall bedrivas. I stället för att låta de lokala behoven och förutsättningarna få genomslag har statsmakterna genom regleringar och påbud och olika former av stöd sökt styra alla kommuner i samma riktning. Dessa problem löses naturligtvis inte genom att regeringen nu vill inrätta en statlig nämnd som skall bestämma hur den enskilda kommunen skall agera för att kunna omstrukturera sitt kommunala bostadsföretag. Hur detta skall genomföras måste beslutas i kommunen med utgångspunkt i de behov och förhållanden som råder där. Regeringens förslag avstyrks redan på denna grund.

Vad som nu erfordras är en strategi som gör det möjligt för kommunerna att genomföra en nödvändig omstrukturering och förnyelse av de kommunala bostadsbolagen. Vägledande för denna nya strategi måste vara att kommunerna skall tillåtas ta sitt ansvar för utformningen av den lokala bostadspolitiken utan inblandning från staten. Det innebär att kommunernas frihet måste öka. De regler som förhindrar kommunerna att bestämma över sina bolag måste bort. Regelverket måste även på andra sätt lättas upp. Andra viktiga inslag i den nya strategin bör vara slopad fastighetsskatt på hyreshus och ett borttagande av uttagsskatten på fastighetsförvaltning – allt i syfte att ge förutsättningar för en bra och effektiv förvaltning av hyresbostäder.

I stället för att genomdriva en politik som i slutändan leder till att bostäder rivs eller försvinner på annat sätt på många mindre orter måste mottot vara: Småortssverige skall utvecklas, inte rivas. I enlighet med vad som föreslås i Centerpartiets partimotion 2001/02:Fi38 yrkandena 6 och 8 i denna del bör därför regeringens förslag avvisas i sin helhet av riksdagen.

7. 31:13 Statens bostadsnämnd samt 31:14 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag (fp)

Yvonne Ångström (fp) anför:

Ett utmärkande drag för den svenska bostadsmarknaden är bristen på konkurrens och en mycket långtgående statlig inblandning. Några ytterligare statliga insatser med den utformning och omfattning som regeringen föreslår bör därför inte komma i fråga. Vad som erfordras är i stället sänkta skatter på byggande och boende och en avreglering som gör det möjligt att bygga och förvalta såväl hyresbostäder som andra bostäder. Genom att skapa stabila och

långsiktiga regler som inte i detalj styr bostadsmarknaden ges förutsättningar för en bostadsproduktion som svarar mot de behov och den efterfrågan som finns. Det förslag som regeringen nu lagt fram går i rakt motsatt riktning, varför det avstyrks.

Förutom att ett genomförande av regeringens förslag skulle leda till att bostadsmarknaden regleras ytterligare skulle en följd bli ett betydande statligt innehav av bostäder. Det är naturligtvis orimligt att staten tar över bostadsfastigheter från kommunala bostadsföretag på en rad orter för att sedan förvalta dem – oklart på vilket sätt och i vilka former. Mot denna tanke kan resas dels den principiella invändningen att staten inte bör ägna sig åt näringsverksamhet, dels att det inte torde vara möjligt för någon fastighetsförvaltare att på ett rationellt sätt förvalta ett sådant bostadsbestånd ens för en kortare tid.

Med det nu anförda ställer jag mig bakom förslaget i Folkpartiets partimotion 2001/02:Fi39 yrkandena 9–13 om att regeringens förslag skall avslås i sin helhet.

Innehållsförteckning

Bostadsutskottets överväganden	2
Inledning	2
Tilläggsbudget avseende utgiftsområde 18	2
31:5 Statens bostadskreditnämnd: Garantiverksamhet	2
31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter	2
31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet.....	3
31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder	4
31:13 Statens bostadsnämnd samt	
31:14 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag.....	4
Avvikande meningar	9
1. 31:7 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter (m, -)	9
2. 31:11 Bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet (c)	9
3. 31:12 Investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder (m, kd, c, fp, -).....	10
4. 31:13 Statens bostadsnämnd samt	
31:14 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag (m, -).....	10
5. 31:13 Statens bostadsnämnd samt	
31:14 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag (kd).....	12
6. 31:13 Statens bostadsnämnd samt	
31:14 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag (c)	13
7. 31:13 Statens bostadsnämnd samt	
31:14 Omstrukturering av kommunala bostadsföretag (fp).....	13